

Κορκῆς ὑπῆρξε διαπρύσιος κῆρυξ. Ἐν τῇ συναισθήσει δὲ ταύτῃ θέλουσι βεβαίως χαιρετίσαι μεθ' ἡμῶν τὸν τάφον τοῦ σοφοῦ Ἑλλήνου διὰ χαιρετίσματος μεταπεποιημένου ἐκ τῶν ὠραίων στίχων, οὓς Πλάτων ὁ κομικὸς ἐποίησεν εἰς τὸν τάφον τοῦ Θεμιστοκλέους·

«Ὁ σᾶς δὲ τύμβος ἐν καλῷ κεχωσμένος
ἠτοῖς συμφύλοις πρόσρησις ἔστιαι εὐσεβής».

Ὅτε ὁ ἀρματωλὸς Θεόδωρος Κομνᾶ Τράκας εἶδεν, ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῶν Σαλώνων (1821), φρονεθέντα πρὸ τῶν ἐσθλαμῶν του τὸν υἱὸν του Σταμάτην, εἶπε πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν στρατιωτῶν του· «Γάμος χωρὶς σφαχτὰ δὲ γίνεται.»

ΠΡΩΤΟΜΑΪΑ

Τίς δὲν ἐώρτασε τὴν *Πρωτομαΐαν* πολλάκις καὶ πάντοτε μεθ' ἠδυπαθείας; Τίς δὲν ἐνθυμῆται τὸ εἰκοστὸν, τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας του κατὰ τὴν πρωτομαΐαν; Καὶ ἐὰν πᾶσαι αἱ ἑορταί, πάντα τὰ ἐπιτόπια ἔθιμα καταργηθῶσιν ὑπὸ τὸ λίστρον τοῦ ψυχροῦ ἐγῶτισμοῦ, ἡ Πρωτομαΐα, εἴμεθα βέβαιοι, θὰ μείνη, διότι ἔχει συνηγοροῦσαν ὑπὲρ αὐτῆς τὴν φύσιν, συνηγοροῦντα τὰ ἄνθη, συνηγορούσας τὰς ἀηδόνας, συνηγοροῦν πᾶν αἰσθητὴ θελκτικὸν, ἐμφυτευθὲν ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν. Ὡ φίλτατε Τανταλίδῃ! ποσάκις ἐδάκρυσα ἀπομνημονεύων τὸν *τελευταῖον ἔμυρον σου εἰς τὸν Μάϊον* κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην!

Ἦ πραγματῶν ἀλλοίως ἀλλοίων!
ὦ τοῦ χρόνου σιδήρεον κράτος!
Ποῖος πρῶτα σ' ἀπῆντων, καὶ ποῖον
μ' ἀπαντᾷς καὶ μ' ἀφίνεις ἐσχατῶς!
Πρῶτος ὄρθριζον πάντοτε, πρῶτος
τῶν ἀπειρων σου, Μάϊε, φίλων
ν' ἀπομάξω, ἀγνάς, ἔτι σκότος,
τὰς Μαΐτιδας δρόσους τῶν φύλλων. . .
Ἀπὸ θάμνου εἰς θάμνον μεταίρων
ἀγαλλόμενον, Μάϊε, πόδα,
μὲ χαρὰν χρυσαλλίδων εὐπτέρων
ἔτι κλύκας ἔδρεπον βόδα·
πλὴν ψαλῆς συμφορᾶς θεηλάτου,
ρίζηδὸν τὰ πτερά μου τεμοῦσα,
μοχθηρὰν ἀντ' εὐκαταίου θανάτου
μοὶ χαρίζει ζῶν τιμωροῦσα. . .
Ῥικνὸς ἀφῆς καὶ δύσχαλος γέρον,
ἐπ' ἀθῆλου προσκόπτων ἐδάφους,
βικητήριαν δυσβάστακτον φέρων,
ποῦ βαδίζω, ἀλλ' ἢ πρὸς τοὺς τάφους;
Χωρισμὸς διαζύγιον πλεῖν,
Μάϊέ μου, καὶ λάβε καὶ φέρε·
ἰδοῦ σήμερον, στένων καὶ κλαίων,
σοὶ φωνῶ τὸ πανύστατον Χαίρε!

Εἰς τὸ γοερὸν τοῦτο καὶ ἐπιθανάτιον ἀληθῶς ἄσμα τοῦ κύκνου τῆς Χάλκης, ἀς ἀντιτάξωμεν τὸ φαιδρὸν καὶ ἀφελὲς καὶ πεζὸν τραγοῦδιον τῶν νησιωτῶν, τὸ ὁποῖον ἔδουσαι πανεύθυμοι καὶ

ἀνθοστεφεῖς, χορεύουσι τὸν ἐθνικὸν αὐτῶν χορὸν, φέρουσαι γύρω τὸν ἀνεμόμυλον·

Ἦλθ' ὁ καιρὸς κ' ἡ ἄνοιξις, τὸ Μάϊ, τὸ Μάϊ,
ἦλθε τὸ καλοκαίρι,
ἔπου θὲ νὰ γενοῦμε ταίρι.

Στάξουν τὰ δένδρα ζάχαρι, τὸ Μάϊ, τὸ Μάϊ,
καὶ τὰ βουνα πιπέρι·
ἦλθε τὸ καλοκαίρι,
ἔπου θὲ νὰ γενοῦμε ταίρι,
κ' οἱ γονεῖοί μας συμπεθέροι, κτλ.

*
*
*

Ἡ πρωτομαΐα διεδέχθη τὸν Ῥωμαϊκὸν *Μαΐου-μαῖν*. Ἡ λέξις *Μαΐουμαῖς*, παράγωγος τοῦ φοινικικοῦ *μαῖμ* (ὕδατος), σημαίνει, κατὰ τὴν τῶν Φοινίκων διάλεκτον, ἑορτὰς ἐν γένει ἢ παίγνια, καὶ ἰδιαίτερος τὰς τελουμένας ἐν τοῖς παραλίοις εὐθυμίας ὑπὸ τῶν ἀλιέων, ἀγωνιζομένων ἐπιδεδξιῶς νὰ πίπτωσιν ἀλλεπάλληλοι ἐν τῷ ὕδατι πρὸς παιδιὰν καὶ τέρψιν τῶν θεατῶν. Τῷ δὲ χρόνῳ κατέστη κανονικὴ ἑορτὴ, τεταγμένη ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἐν ἡμέραις ῥηταῖς πρὸς διάχυσιν τοῦ λαοῦ. Οἱ Αἰγύπτιοι κατέβαινον ὅπως ἀπολαύσωσιν αὐτῆς εἰς τὸ Κάνωβον, ὅπου ἐτελοῦντο τὰ σκανδαλωδέστερα ἔργα. Ἐν δὲ τῇ παλαιᾷ Ῥώμῃ ἐτελεῖτο κατὰ τὸν Μάϊον μῆνα, εἰς τιμὴν τῆς Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Διονύσου· ὁ τῆς ἑορτῆς δὲ ταύτης καιρὸς ὠνομάζετο *Μαΐουμαῖς*, διήρκει δὲ τριάκοντα ἡμέρας καὶ ἐδαπάνων πάμπολλα εἰς τὴν θέαν ταύτην. Ὅθεν ὁ Ἰουλιανὸς κατακρίνει τοὺς Ἀντιοχεῖς, οἵτινες ἦσαν κατ' ἐξοχὴν ἐπτοημένοι πρὸς τὴν ἑορτὴν ταύτην, αὐμῶν δ' ἐκαστος, λέγων, εἰς τὰ δεῖπνα καὶ τὰς ἑορτὰς τοῦ *Μαΐουμαῖ* χρήματα ἀπολέσαντες, ὑπὲρ δ' ὕμων αὐτῶν καὶ τῆς σωτηρίας τῆς πόλεως οὐδεὶς θύει, οὔτε ἰδίᾳ τῶν πολιτῶν, οὔτε ἡ πόλις κοινῇ. Καὶ φαίνεται ὅτι τῷ ὄντι αἱ ἐν Κανώβῳ ἀκολασίαι ἀνευσοῦντο κατὰ τὴν πανήγυριν ταύτην, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ πολιτεία καὶ ἡ Ἐκκλησία τὴν ἀπηγόρευσαν· ἢ ἐν Τρούλλῳ μάλιστα σύνοδος ἐν τῷ ΜΒ' αὐτῆς κανόνι περιαιρεῖ αὐτὴν παντελῶς ἐκ τῆς τῶν πιστῶν πολιτείας. Ἐπειδὴ ὅμως πᾶσα κακὴ συνήθεια, ἀρκεῖ νὰ θεραπευθῆ τὰς δόξεις τοῦ ὄχλου, εἶναι δυσέκριπτος, καὶ ἀπόδειξις τούτου πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ ἡ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἑπτάνησον, κἀκεῖθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα παρεισφρήσασα δυστυχῶς κακόβρεκτος ἑορτὴ τῆς πρώτης τῶν νηστειῶν ἡμέρας, οἱ Αὐτοκράτορες Ἀρκάδιος καὶ Ὀνώριος τὴν ἐπανήγαγον, κατὰ τὸ πρῶτον τῆς αὐτοκρατορίας αὐτῶν ἔτος, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅμως τῆς εὐσχημοσύνης καὶ τοῦ πρὸς τὴν δημοσίαν ἠθικὴν σεβασμοῦ. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἀδύνατον ἦτο νὰ τηρηθῆ ἡ παραγγελλομέ-

1. Τοιοῦτο τι παράξενον ἔθιμον διετηρήθη καὶ παρὰ τοῖς χυδαίοις τῶν ἡμετέρων, προσπαθοῦντων νὰ ρίψωσιν εἰς τὸ ὕδωρ ἀλλήλους κατὰ τὴν 7 Ἰανουαρίου, καὶ μετ' αὐτοῦ ἕως ἔχει τινὰ σχέτιν καὶ τὸ ρίψιμον τοῦ Σταυροῦ εἰς τὴν θάλασσαν κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων.

νη εὐταξίᾳ, ἀπηγορεύθη πάλιν μετὰ τέσσαρα ἔτη.¹

ΡΑΨΩΔΟΣ

Ἐκ τῶν δμηρικῶν ποιημάτων ἀπηγγέλλοντο διάφορα τεμάχια εἰς τελετὰς, ἢ εορτὰς, μετὰ τι προανάκρουσμα λύρας, παρὰ τῶν καλουμένων αἰδῶν ἢ ραψῶδων, οἵτινες ἔχοντες ποιητικὰ προτερήματα, ἀπήγγελλον ἐνταυτῷ καὶ ἕτερα ποιήματα ὑπ' αὐτῶν πεποιημένα. Κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν ἐκράτουν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν ράβδον, ὅθεν εἰκάσθη, ὅτι τὸ ὄνομα ραψῶδος ἐλάβεν ἐκ τούτου τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ. Ἀλλὰ ραψῶδος καὶ ραψῶδειν δὲν σημαίνουσιν ἄλλο ἢ ἔπη ἀπαγγέλλειν· τὸ ραψῶδειν λέγεται καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ, ὅστις ἀπαγγέλλει τὸ ἴδιον ποίημα· ραψῶδεται δὲ πᾶν ποίημα ὅπερ ἔχει μέτρον ἐπικόν, δηλ. στίχους ἰσομήκεις καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν μέτρων, οἵτινες ἐπανάρχονται κατὰ σειρὰν καὶ δὲν ἀπαρτίζουσιν ἀντιφώνους στροφὰς ἢ συστήματα. . . Ἡ λέξις συνετέθη ἐκ τοῦ ῥάπτειν αἰδῆν, καὶ δηλοῖ τὴν συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπον ἀπαγγελίαν τῶν ἐπῶν. Διήρκεσε δὲ ἐπὶ 1000 ἔτη ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἀπαγγελίας τῶν ἐπῶν· ὁπόσον δὲ συνεκίνουν τοὺς ἀκροατὰς οἱ ραψῶδοι, στολῆν εὐπρεπεστάτην ἐνδεδυμένοι, καὶ μεθ' ὑποκρίσεως ἀπαγγέλλοντες τὰ ποιήματα, περιγράφει κάλλιστα ὁ Ἐφέσιος ραψῶδος Ἴων, καίτοι κατειρωνεύεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἐν τῷ ὁμωνύμῳ διαλόγῳ.²

ΤΑ ΟΡΦΑΝΑ

Κατὰ τὸ γαλλικόν, ὑπὸ Δημητρίου Βικέλα.

«Μάνη, κοιμᾶσαι; ἄνοιξε τὰ μᾶτια σου κ' ὄμιλει,
Ὅμιλει καὶ σκιαζόμεθα νὰ σοῦ μιλῶμε μόνη.
Ἄλλαις φοραῖς ἔς τὸν ὕπνο σου ἐσάλευες τὰ χεῖλη,
Κι' ὅταν κοιμῶσουν ἔμοιαζε πῶς λὲς τὴν προσευχὴ σου.
Ἀπόψε εἶσαι ἡσυχὴ καὶ κρύα σὰν εἰκόνα,
Τὰ χεῖλη σου ἀκίνητα, βουδῆ ἡ ἀναπνοῆ σου.

Μάνη, γιατί ἔς τὸ στήθῳ σου γέρνεις τὴν κεφαλὴ σου;
Σ' ἐφταιξαμε τὰ ἔρημα κ' ἐσφάλητες τὸ μᾶτι,
Καὶ δὲν γυρίζεις νὰ μᾶς ὄη; ἔς τὰ πόδια σου πεσμένα;
Ὁ λύχνος σβύνει, ἔς τὴν γωνίαν τὰ ξύλα στακτωμένα
Τρίζουνε· ἂν δὲν μᾶς νοιασθῆ, μανοῦλα, σὲ κομᾶτι
Κ' ἔμεϊς, κ' ὁ λύχνος κ' ἡ φωτιά μαζὶ θ' ἀποσυσθοῦμε.
Καὶ τί θὰ πῆς ὅταν μᾶς ὄης νεκρὰ καὶ παγωμένα,
Καὶ μᾶς μιλῆς, κ' ἔμεϊς νεκρὰ τί λέγεις δὲν θ' ἀκούμε;
Τοῦ χάου θὰ παρακαλῆς γιὰ μᾶς τὴν Παναγιά σου·
Θὰ μᾶς κρατῆς ἀνάσθητα ἔς τὴν κρῶν ἀγκαλιά σου.

Ἐύπνησε μάνη· βάλε μᾶς κ' ἔμας νὰ κοιμηθῶμε.
Φέρε τὰ κρύα χεῖρά σου μὲς τὰ ζεστά μᾶς στήθη.
Ἄχ, τόσην ὥρα τὰ πτωχὰ σὲ κράζουμε τοῦ χάου.
Ἐύπνησε μάνη νὰ μᾶς πῆς κανέναν παραμῦθι:

Ἠέ μᾶς τὸ βριτιλόπουλο, ποῦ χρυσὰ ροῦχα ἐφόρει,
Ποῦ ἦταν ἡ ἀγάπη του μὲς τὴν σπηλιά τοῦ δράκου,

1. Ἐποχ. ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τοῦ κ. Σ. Δ. Βυζαντίου.

2. Ὀμηροῦ Ὀδυσσεύς, ἐκδ. ὑπὸ Β. Γ. Βυθούλα, 1877.

Ποῦ εἶχε ἄσπρο ἄλογο μὲ πέταλ' ἀσημένια,
Κ' ἐσκότωσε τὸν δράκοντα καὶ τοῦκλεψε τὴν κόρη·
Ἦ φέρε τ' Ὀρολόγι σου εἰκόνας νὰ μᾶς δεῖξῃς,
Νὰ ἴδωμ' ἀγγέλους μὲ πτερὰ, κ' ἀγίλους μὲ τὰ γένεια,
Καὶ τὸν Χριστὸ ἔς τῆς Παναγίας τὴν μητρικὴν ἀγκάλη.

Ἄκουσε μάνη· ἔβυνησε! τὰ μᾶτια δὲν θ' ἀνοίξεις;
Σκιαζόμεθα. . . ὁ λύχνος μᾶς σβύνει ἀγάλι ἀγάλι·
Κρούνομε· μὲς τὴ γωνίαν ἔγιν' ἡ στάκτη στίβα.
Ἐύπνησε μάνη. Τὰ στοιχεῖα θάμβουον μὲς τὴν καλύβα!

ὦ, φθίνει πᾶ ὁ ὕπνος σου, ἡ προσευχὴ σου φθίνει!
Μὴ μᾶς τρομάξῃ; ἄνοιξε τὰ μᾶτια σου, μητέρα!
Ἄλλη φορὰ μᾶς ἔλεγες γιὰ κείνον ποῦ πεθάνη
Πῶς μεταθαίνει ἔς ἄλλη γῆ, σὲ μιὰ ζωὴ δευτέρα·
Γιὰ θάνατο, γιὰ μνήματα μᾶς ἔλεγες· θυμᾶσαι;
Γιὰ πέ μᾶς, τί εἶν' ὁ θάνατος; δὲν μᾶς μιλεῖς; κοιμᾶσαι;»

Ὀλονοκτῆς τὰ ὄρανα ἔτσι παραπονιούταν,
Κι' οὐδ' ἄκουε κ' οὐδ' ἄνοιγε τὰ μᾶτια τῆς ἡ μάνη·
Κι' ὅταν ἔξημέρωσ' ἡ ἀγῆ κ' ἐκείνη ἐκοιμούνταν,
Λυπητερὰ ἔς τὴν ἐκκλησιὰν ἐσήμαν' ἡ καμπάνα.

Κ' οἱ χωρικοὶ ποῦ ἔρχονταν τὸ βράδυ ἀπ' τὸν ἀγρὸ τους,
Ἐπὶ τὴν θύρα τὴν μισανοικτὴ ἐγύριζαν τὸ μᾶτι,
Κ' ἐστεκούσαν κ' ἐκτύταζαν ἔς τὸ εὐκαίρο κρεβάτι
Γονατιστὰ τὰ δύο παιδιὰ νὰ κάμουν τὸ σταυρὸ τους.

ΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Εἴσελθε εἰς καφενεῖον. Στοιχηματίζω
μαζὶ σου ὅ,τι θέλεις, ὅτι δὲν θὰ δυνηθῆς νὰ
εὔρης ἓνα μόνον Γάλλον,¹ ὅστις νὰ σὲ εἴπῃ· «Δὲν
καταλαμβάνω τίποτε ἀπὸ τὰ πολιτικά.» Θὰ
εὔρης ὅμως πολλοὺς, οἱ ὁποῖοι νὰ ὁμολογήσουν
ὅτι δὲν εἶναι δυνατοὶ εἰς τὸ Δόμιρον, ἢ ὅτι τοὺς
χρρίζουν πούρτους εἰς τὸ σφαιριστήριο.

Ἴσως τοῦτο πρέπει νὰ τὸ ἐξηγήσωμεν ὡς
εἴη; ὅτι εἰς μὲν τὸ σφαιριστήριο καὶ εἰς τὸ
Δόμιρον παίζει τις καὶ χάνει τὰ ἰδικὰ του χρή-
ματα, ἐνῶ εἰς τὴν πολιτικὴν παίζει τις καὶ χάνει
τὰ χρήματα τῶν ἄλλων. (Ἀλφόνσος Κάρο).

* * * Τῆς ἐλευθερίας τὸ χροῖμα εἶναι τόσον βαθὺ
εἰς τὴν γλώσσαν τῶν Ἑλλήνων, ὥστε καὶ ἡ τό-
σον πολυετῆς ἐκβαρβάρωσις δὲν τὸ ἐξέπλυνεν
ὀλοτέλα μῆτε ἀπὸ τὴν λαλουμένην διάλε-
κτον. (Κοραῆς).

Κύρος ὁ μέγας ἀποθνήσκων, εἶπε πρὸς τὸν
διάδοχον τοῦ βασιλείου του· «Μάθε, παιδί μου,
ὅτι δὲν σώζει τὴν βασιλείαν τὸ χρυσοῦν τοῦτο
σκῆπτρον, ἀλλ' οἱ πιστοὶ φίλοι εἶνε ἀληθέστα-
τον καὶ ἀσφαλέστατον βασιλέων σκῆπτρον. Μὴ
νομίσῃς δὲ, ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐκ φύσεως φυτρό-
νουσι πιστοὶ, ἀλλ' ἕκαστος ἐτοιμάζει ἑαυτῷ
φίλους πιστούς. Δὲν κατορθοῦται δὲ ἡ κτῆ-
σις αὐτῶν διὰ τῆς βίας, ἀλλὰ διὰ τῆς εὐερ-
γείας.»

1. Γάλλον, λέγει ὁ ξένος συγγραφεὺς· ἀλλ' ἡμεῖς δυνά-
μεθα νὰ γράψωμεν Ἑλληνα, χωρὶς νὰ ἀλλοιωθῆ παντάπα-
σιν ἡ ὁρθογραφία τῆς παρατηρήσεως.